บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง เพลงกล่อมลูกอำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร เป็นการศึกษาวิจัยทางมานุษยวิทยา(Anthropology) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บข้อมูลจากภาคสนามเป็นหลัก และศึกษาวิจัยเอกสารเป็นส่วนประกอบ มีขั้นตอนและรายละเอียดในการศึกษา ดังนี้

3.1 การเลือกพื้นที่ศึกษา

ผู้ศึกษาได้เลือกพื้นที่อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร เป็นพื้นที่ในการศึกษา เหตุผลเพราะจากการได้ศึกษาและลงภาคสนามอำเภอทรายทองวัฒนา ได้พบผู้ที่ขับร้องเพลงกล่อมลูกเป็นผู้ที่สูงอายุและได้สัมภาษณ์ผู้ที่ขับร้องเพลงกล่อมลูกอำเภอทรายทองวัฒนานั้นไม่มีผู้สืบทอดและอนุรักษ์เพลงกล่อมลูกไว้ (แม่ปราง เกตดา, สัมภาษณ์) จึงทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาประวัติและรวบรวมเพลง เพื่อสืบทอดและอนุรักษ์เพลงกล่อมลูกให้แก่ลูกหลานชาวอำเภอทรายทองวัฒนาไว้ก่อนที่จะสูญหายไป

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาเพลงกล่อมลูกอำเภอทรายทองวัฒนา ครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

3.2.1 การศึกษาจากเอกสารที่มีการบันทึกไว้ ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร ดังนี้

3.2.1.1 ศึกษาเอกสารข้อมูลทางราชการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และพื้นที่ในปัจจุบัน สภาพทั่วไป ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดกำแพงเพชร อำเภอทรายทองวัฒนา จากสำนักงานปลัดจังหวัดกำแพงเพชร และสำนักงานปลัดอำเภอทรายทองวัฒนา ตามลำดับ

3.2.1.2 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีของนักมานุษยวิทยา (Anthropology) และศึกษาแนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์ดนตรี (Theory of Music Analysis)

3.2.1.3 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงกล่อมลูก

3.2.2 แหล่งข้อมูลจากภาคสนาม การศึกษาเพลงกล่อมลูกอำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร ครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูลภาคสนามตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2552 โดยได้จากการสำรวจและการเก็บข้อมูลจากภาคสนาม ด้วยการสัมภาษณ์ และการสังเกต

3.2.3 การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม ด้วยการสัมภาษณ์ และการสังเกตผู้ให้ข้อมูลขับร้องเพลงกล่อมลูกอำเภอทรายทองวัฒนา มีจำนวน 30 คน และมีการบันทึกข้อมูล เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้สูงอายุ และไม่ได้ร้องเพลงกล่อมลูกมานาน อาจมีการหลงลืมบ้าง ดังนั้นจึงต้องมีการบันทึกซ้ำหลาย ๆ รอบ โดยผู้ศึกษาได้ทำการบันทึกข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลดังนี้

3.2.3.1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ คือ ใช้วิธีสนทนาทั่วไป ทั้งการสัมภาษณ์แบบเดี่ยวและการสัมภาษณ์กลุ่ม เช่น สนทนาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเพลงกล่อมลูกที่ใช้กันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไรมีการปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบใด มีความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี พิธีกรรมและวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น อย่างไร มีการสืบทอดกันอย่างไรเกี่ยวกับเพลงกล่อมลูก

3.2.3.2 ข้อมูลจากการสังเกต ผู้ศึกษาใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) โดยการฝึกร้องเพลงกล่อมลูกกับพ่อเพลงและแม่เพลงโดยตรง ส่วนการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) ผู้ศึกษาสังเกตแม่หรือคนเลี้ยงเด็กในขณะที่ร้องเพลงกล่อมลูกให้เด็กนอนหลับและสังเกตวิถีชีวิตของแม่ หรือผู้ที่เลี้ยงเด็กตลอดจนพยายามสังเกตปฏิกิริยาของผู้ให้ข้อมูลเพื่อนำมาประกอบ การวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้ซึ่งอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการกล่อมเด็กก็คือ เปล นั่นเอง

3.2.3.3 ข้อมูลจากการบันทึก ผู้ศึกษาได้บันทึกข้อมูลประกอบการศึกษาโดยการบันทึกเป็นลายลักอักษร เป็นการบันทึกเรื่องที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างคร่าว ๆ ส่วน การบันทึกเสียงร้องและการบันทึกภาพ ของผู้ให้ข้อมูลเพลงกล่อมลูกนั้น จะบันทึกเสียงร้อง และบันทึกภาพเคลื่อนไหวไปพร้อมๆ กัน เพื่อให้เห็นถึงการดำเนินวิถีชีวิตของผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเพลงกล่อมลูกโดยจะบันทึกผู้ให้ข้อมูลจำนวน 30 คน ได้คัดเลือกผู้ขับร้องเพลงกล่อมลูก ได้ 7 คน ที่สามารถขับร้องเพลงกล่อมลูกได้สมบูรณ์ทั้งเนื้อหา และทำนอง สำหรับนำมาถอดโน้ตสำหรับการวิเคราะห์เพลงดังนี้

1) นางบุญเรียง วงศ์โคกศรี อายุ 56 ปี บ้านเลขที่ 72 หมู่ 13 บ้านหนองนกชุมใต้ ตำบลทุ่งทราย อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร

2) นางจำเลียง เกาะน้ำใส อายุ 75 ปี บ้านเลขที่ 58 หมู่ 10 บ้านคลองสุขใจเหนือ ตำบลทุ่งทอง อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร

3) นางทองดำ ลาพระอุตร อายุ 67 ปี บ้านเลขที่ 72 หมู่ 11 บ้านทุ่งทรายทอง ตำบลทุ่งทอง อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร

4) นางปราง เกตุดา อายุ 78 ปี บ้านเลขที่ 88 /2 หมู่ 5 บ้านทุ่งทอง ตำบลทุ่งทอง อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร

5) นางสมหมาย ต้นจารย์ อายุ 65 ปี บ้านเลขที่ 45 หมู่ 3 บ้านชุมนาค ตำบลถาวรวัฒนา อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร

6) นางบุญจันทร์ พันธ์ชมพู อายุ 64 ปี บ้านเลขที่ 59 หมู่ 9 บ้านคลองปลาร้า ต.ทุ่งทอง

7) นางเจียม สบาย อายุ 67 ปี หมู่ 4 บ้านสามจบ ตำบลทุ่งทราย อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร

3.2.3.4 รายชื่อเพลงกล่อมลูกอำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชรได้จากการลงภาคสนามที่ได้ จากผู้ให้ข้อมูลขับร้องเพลงกล่อมลูกทั้งหมด 30 คนจะมีการร้องเพลงที่มีเนื้อร้องเหมือนกันและซ้ำ ๆ กัน และชื่อเพลงเดียวกัน ซึ่งรวบรวมแล้วมีเพลงกล่อมลูกอำเภอทรายทองวัฒนาจำนวน 7 เพลง ดังนี้

1) เพลงอ่นหล่นซา
2) เพลงนอนสาหล่า
3) เพลงกาเหว่าวอนอู่
4) เพลงขุนทึงลูกแม่
5) เพลงนอนสาคำแพง
6) เพลงแม่ฮ้างสอนลูก
7) เพลงเจ้านกกาเหว่า

3.2.3.5 ตารางแสดงผู้ขับร้องเพลงกล่อมลูกอำเภอทรายทองวัฒนาจังหวัดกำแพงเพชร และจำนวนเพลงที่ขับร้อง เพื่อนำไปถอดโน้ตสำหรับการวิเคราะห์เพลงตามหลักทฤษฎีดนตรีวิทยาต่อไป

ตารางที่ 1 ตารางแสดงผู้ขับร้องเพลง รายละเอียด ภูมิลำเนาเดิม และชื่อเพลงกล่อมลูก อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร

ที่	รูปภาพผู้ขับร้อง	รายละเอียดผู้ขับร้อง	ภูมิลำเนาเดิม	ชื่อเพลง
1.	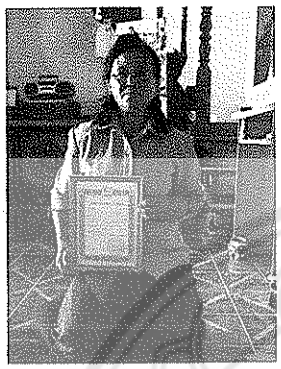	นางบุญเรียง วงศ์โคกศรี อายุ 58 ปี บ้านเลขที่ 72 หมู่ 13 บ้านหนองนกชุมใต้ ตำบลทุ่งทราย	ร้อยเอ็ด	อ่นหล่นซา
2.		นางจำเลียง เกาะน้ำใส อายุ 75 ปี บ้านเลขที่ 58 หมู่ 10 บ้านคลองสุขใจ เหนือ ตำบลทุ่งทอง	ร้อยเอ็ด	นอนสาหล่า
3.		นางทองดำ ลาพระอุตร อายุ 67 ปี บ้านเลขที่ 72 หมู่ 11 บ้านทุ่งทรายทอง ตำบลทุ่งทอง	อุบลราชธานี	กาเหว่า วอนอู่
4.		นางปราง เกตุดา อายุ 78 ปี บ้านเลขที่ 88 /2 หมู่ 5 บ้านทุ่งทอง ตำบลทุ่งทอง	ขอนแก่น	ขุนทึงลูกแม่

ตารางที่ 1 ตารางแสดงผู้ขับร้องเพลง รายละเอียด ภูมิลำเนาเดิม และจำนวนเพลงกล่อมลูก อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร (ต่อ)

ที่	รูปภาพผู้ขับร้อง	รายละเอียดผู้ขับร้อง	ภูมิลำเนาเดิม	ชื่อเพลง
5.		นางสมหมาย ต้นจารย์ อายุ 65 ปี บ้านเลขที่ 45 หมู่ 3 บ้านชุมนาค ตำบลถาวรวัฒนา	บุรีรัมย์	นอนสา คำแพง
6		บุญจันทร์ พันธ์ชมพู อายุ 64 ปี บ้านเลขที่ 60 หมู่ 9 บ้านคลองปลาร้า ต.ทุ่งทอง	ขอนแก่น	แม่ฮ้าง สอนลูก
7.		นางเจียม สบาย อายุ 67 ปี บ้านเลขที่ 20 หมู่ 4 บ้านสามจบ ตำบลทุ่งทราย	อ่างทอง	เจ้ากาเหว่า

ภาพที่ 8 การเก็บข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม

ภาพที่ 9 การเก็บข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์เดี่ยว

ภาพที่ 10 การเก็บข้อมูลภาคสนามจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

ภาพที่ 11 การสัมภาษณ์ แม่ปราง เกตุดา

ภาพที่ 12 การสัมภาษณ์ แม่จันทร์ สุริยะ

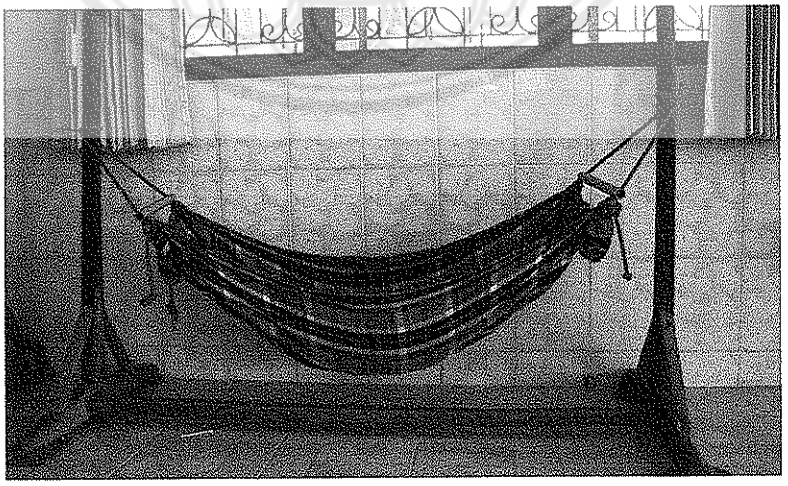

ภาพที่ 13 ลักษณะของอู่หรือเปลเด็กที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นผ้าขาวม้า

นางจุฬารัตน์ ผ่องจิต ถ่ายภาพ

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ ทั้งหมด และข้อมูลที่ได้จากการลงสนามนำมาตรวจสอบและนำมาจำแนกเป็นข้อมูลจัดเป็นหมวดหมู่ และนำข้อมูลที่จำแนกไว้นำมาวิเคราะห์โดยใช้หลักทางมานุษยวิทยา และหลักทางดนตรีวิทยาที่เกี่ยวข้องนำมาใช้ในการวิเคราะห์ โดยแบ่งเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

3.3.1 วิเคราะห์ความเป็นมาเพลงกล่อมลูก อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร

3.3.2 วิเคราะห์บทบาทของเพลงกล่อมลูกอำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร ที่มีต่อสังคม

3.3.3 วิเคราะห์ทำนองเพลงกล่อมลูกอำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร

3.4 การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลเพลงกล่อมลูกอำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร ผู้ศึกษาจะนำเสนอเป็นการบรรยายเชิงพรรณนาวิเคราะห์เป็นจำนวน 6 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา

บทที่ 4 เพลงกล่อมลูกอำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร

บทที่ 5 การวิเคราะห์กล่อมลูกอำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร

บทที่ 6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ